

Leon Rak

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

INFRASTRUKTURA SPORTOWA I DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA I LWOWSKIEGO KLUBU SPORTOWEGO CZARNI W ŚWIETLE LOKALNEJ PRASY (1920–1939)

Cel badań. I Lwowski Klub Sportowy Czarni założony został przez Polaków przed I wojną światową. Główną formą aktywności jego członków w tamtym czasie była piłka nożna. Niniejsza praca miała na celu zaprezentowanie rozwoju infrastruktury sportowej klubu oraz jego struktur organizacyjnych. **Materiał i metody.** Podstawowymi materiałami źródłowymi wykorzystanymi w artykule były lokalne lwowskie dzienniki: „Słowo Polskie”, „Wiek Nowy”, „Gazeta Lwowska” i „Kurier Lwowski” z lat 1920–1939. W badaniach zastosowano następujące metody: analizę źródeł historycznych, metodę indukcji, dedukcji i syntezy oraz metodę porównawczą. **Wyniki.** W analizowanym okresie klub zbudował wzorcowy park sportowy, który składał się z boiska piłkarskiego, bieżni, wielu kortów tenisowych oraz wieży do skoków spadochronowych. Zaprojektowano również tor motocyklowy. Członkowie klubu uprawiali sport łącznie w 23 sekcjach sportowych. **Wnioski.** Działalność I LKS Czarni miała znaczący wpływ na rozwój sportu we Lwowie w okresie dwudziestolecia międzywojennego.

Słowa kluczowe: Lwów, sport, kluby sportowe, Polska

WPROWADZENIE

Lwów był miejscem, w którym rodził się nowoczesny polski sport. W 1867 r. powstało tam pierwsze gniazdo polskiego ruchu sokolego (Toporowicz, 2001), a do końca XIX w. – stowarzyszenia łyżwiarzy (Gaj i Woltmann, 1999), cyklistów (Tuszyński, 1986), szermierzy i inne (Michalski, 2002). Na początku XX w. obserwowano wśród mieszkających we Lwowie Polaków dynamiczny wzrost zainteresowania sportem i liczne pionierskie działania organizujące ruch sportowy. W 1904 r. zarejestrowano we Lwowie Towarzystwo Zabaw Ludu i Młodzieży (od 1906 r. Towarzystwo Zabaw Ruchowych), mające olbrzymi wpływ na rozwój polskiego sportu (Toporowicz, 1988). Lata 1903–1904 to okres spontanicznego tworzenia nieformalnych grup młodzieży zajmujących się grą w piłkę nożną oraz innymi sportami, takimi jak lekkoatletyka czy narciarstwo. Grupy te znalazły opiekę i pomoc w Towarzystwie Zabaw Ruchowych oraz Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”.

Praca wpłynęła do Redakcji: 31.01.2018

Zaakceptowano do druku: 02.03.2018

Adres do korespondencji: Leon Rak, Wydział Pedagogiczny, Instytut Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza, ul. Waszyngtona 4/8, 42-200 Częstochowa, e-mail: l.rak@ujd.edu.pl

Jak cytować:

Rak, L. (2018). Infrastruktura sportowa i działalność organizacyjna I Lwowskiego Klubu Sportowego Czarni w świetle lokalnej prasy (1920–1939). *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 61, 98–110.

Młodzież I Szkoły Realnej zorganizowała drużynę piłkarską pod nazwą „Sława”, a następnie „Czarni”, a młodzież lwowskich gimnazjów – drużyny: Lechia (*Kurier Galicyjski*, 2016, nr 11, s. 24–25) i Pogoń. W późniejszym okresie grupy te przekształciły się w samodzielne stowarzyszenia sportowe zwane klubami. I tak w czerwcu 1908 r. zarejestrowano Lwowski Klub Sportowy (LKS) Pogoń, w październiku tego samego roku I Klub Piłki Nożnej we Lwowie Czarni (od 1910 r. I LKS Czarni), a następnie inne lwowskie kluby sportowe (Michalski, 2002). Toporowicz (1988), opisując ten okres w rozwoju polskiego sportu w swojej pracy poświęconej Eugeniuszowi Piaseckiemu, przytoczył słowa Kazimierza Schleyena, które warto przypomnieć: „Takie to było dziwne pokolenie, co znajdowało czas na wszystko. I na «Króla Ducha» i na mandolinę, i na piłkę nożną, i na wycinki z drzewa, i na tańce i na ślizgawkę i na tajne zebrania i na chór i na karty i na «Historię stroju polskiego» prof. Balzera, i na zapasy i na Sherlock’a Holmes’a i na lekcje języków i muzyki i na ćwiczenia gimnastyczne w «Sokole». Były to czasy niezwyklej aktywności tego środowiska we wszystkich kierunkach” (s. 54).

Rozwój ruchu sportowego we Lwowie został przerwany wybuchem I wojny światowej. Tuż po odzyskaniu niepodległości przez państwo polskie przystąpiono do odbudowy struktur organizacji sportowych i dalszego ich rozwoju. Sport w dwudziestoleciu międzywojennym stawał się we Lwowie coraz bardziej dostępny dla szerokich warstw społecznych. W 1939 r. Rada Sportowa funkcjonująca przy Okręgowym Urzędzie Wychowania Fizycznego i Przepięszenia Wojskowego podsumowała organizacyjny dorobek lwowskiego sportu następująco: „Lwów, kolebka sportu rozwija się doskonale, a nawet w swych murach posiada mistrzów świata (łuczniczo), nie mówiąc już o mistrzach Polski. Sport lwowski zorganizowany jest w 18 związkach okręgowych i 200 klubach, z czego na miasto przypada 60” (*Wiek Nowy* [WN], 1939, nr 11362, s. 9).

Pomimo znacznego udziału mieszkańców Lwowa w rozwoju polskiego ruchu sportowego nie opracowano dotychczas całościowej monografii z tego zakresu. Dostępne publikacje najczęściej dotyczą wybranego sportu lub organizacji sportowej, a wiele obszarów pozostaje niezbadanych. Problematykę tę poruszali m.in. Toporowicz (1988), Pręgowski (1994), Krzysztofowicz (1996), Gowarzewski (1997), Małolepszy i Pawluczuk (2001), Michalski (2002, 2010), Kapłon (2009), Król (2015), Rak (2015), Pięta (2016) oraz autorzy prac wydawanych we Lwowie w języku ukraińskim: Noga (2008) oraz Lupa, Griso i Jarremko (2015). Bardzo cenna jest pozycja Zaborniaka (2007) poświęcona kulturze fizycznej ludności ukraińskiej na ziemiach polskich do 1939 r.

Jedną z organizacji, którym przypisywano duży wpływ na rozwój lwowskiego sportu, był I LKS Czarni. W czasopiśmie „Cracovia Leopoldis” o stowarzyszeniu tym pisano: „W połowie roku 1903 grupa chłopców z I Lwowskiej Szkoły Realnej pod wodzą Kazimierza Sołtyńskiego zorganizowała sobie drużynę piłkarską i nazwała się I Lwowskim Klubem Piłki Nożnej «Sława». Od tego właśnie – nieformalnego jeszcze – klubu zaczyna się historia polskich klubów sportowych. W tym samym roku powstał we Lwowie klub «Lechia», w 1904 zawiązał się Klub Gimnastyczno-Sportowy przy IV Gimnazjum. Z tych dwóch ostatnich, połączonych w roku 1907 powstała legendarna dziś «Pogoń», a «Sława» przemieniła się w 1909 r. w niemniej legendarnych «Czarnych»” (*Cracovia Leopoldis*, 2003, nr 4, s. 59–60). Powyższy cytat zawiera wiele nieścisłości, oddaje jednak powszechnie powielane opinie na temat lwowskich stowarzyszeń sportowych.

CEL BADAŃ

Działalnością I LKS Czarni zajmowało się dotychczas niewielu badaczy. Ważną pozycją w tym zakresie jest książka Pręgowskiego (1994), w której autor krytycznie omówił powstanie i rozwój tej organizacji do 1914 r., ze szczególnym uwzględnieniem narciarstwa. Działalność tego stowarzyszenia w zakresie piłki nożnej opisano także w wyżej wspomnianych pracach Gowarzewskiego (1997), Krzysztofiowicza (1996) oraz Lupy i wsp. (2015). Praca Gowarzewskiego, bardzo ciekawa, nie zawiera jednak odnośników do materiałów źródłowych i w wielu miejscach dotyczących działalności niezwiązanej z piłką nożną pozostaje niewyczerpująca. Powstanie i rozwój organizacyjny sekcji narciarskiej w I LKS Czarni opisał natomiast Rak (2015). Poza tym rozproszone informacje na temat działalności tego stowarzyszenia można znaleźć w ww. pracach odnoszących się do lwowskiego sportu oraz w opracowaniach z zakresu historii wychowania fizycznego i sportu na ziemiach polskich i w Polsce (np. Zaborniak, 2011).

Celem niniejszej pracy było opisanie rozwoju infrastruktury i struktur organizacyjnych I LKS Czarni na podstawie decyzji podejmowanych przez walne zgromadzenia członków tego stowarzyszenia – i w ten sposób przyczynienie się do pełniejszego udokumentowania dorobku lwowskiego sportu. Zgromadzone dane pozwolą odpowiedzieć na pytania:

1. Jaką infrastrukturą sportową dysponował I LKS Czarni w latach 1920–1939?
2. Jaki był zakres działalności tego stowarzyszenia?
3. Jaki wpływ na rozwój lwowskiego sportu miała działalność tej organizacji?

MATERIAŁ I METODY

Ze względu na ograniczone ramy niniejszej publikacji nie omówiono tu szczegółowych wyników pracy poszczególnych sekcji sportowych, pozostawiając to zagadnienie do odrębnego opracowania. Skoncentrowano się wyłącznie na opisie rozwoju infrastruktury oraz zakresu aktywności członków stowarzyszenia, określonej przez liczbę i rodzaj jego sekcji sportowych. Ponieważ działalność I LKS Czarni do 1914 r. jest stosunkowo dobrze udokumentowana, w niniejszej pracy skupiono się na okresie międzywojennym (1920–1939).

Podstawowym źródłem wykorzystanym w artykule były informacje zawarte na łamach lokalnej codziennej prasy. Przeanalizowano ponad 2500 numerów dzienników, takich jak „Słowo Polskie”, „Wiek Nowy”, „Gazeta Lwowska” i „Kuryer Lwowski”. Pomocna w wyszukiwaniu tytułów prasowych ukazujących się w tym czasie we Lwowie okazała się praca Jarowieckiego (1993). Najwięcej dostępnych numerów ww. pism zachowało się z lat 1920–1934, stąd też ten okres jest najlepiej udokumentowany. Dokonano również przeglądu baz archiwalnych Archiwów Państwowych oraz zasobów Państwowego Archiwum Ukrainy we Lwowie (Krochmal, 2005). Przegląd ten nie przyniósł jednak pozytywnych rezultatów. Dane zebrane podczas analizy prasy codziennej uzupełniono informacjami dostępnymi w ww. literaturze.

W badaniach zastosowano następujące metody: analizę źródeł historycznych, metodę indukcji, dedukcji i syntezy oraz metodę porównawczą.

WYNIKI

Wznowienie działalności organizacyjnej I LKS Czarni po przerwie wywołanej wybuchem w 1914 r. I wojny światowej nastąpiło w lutym 1920 r. Na łamach lokalnej prasy ukazały się ogłoszenia o zwołaniu zwyczajnego walnego zgromadzenia, podpisane przez dr. Leonarda Stahla – prezesa – i dr. Henryka Landaua – sekretarza (*Słowo Polskie* [SP], 1920, nr 64, s. 4). Zgromadzenie odbyło się 28 lutego. W czasie tego spotkania zmieniono prawdopodobnie statut stowarzyszenia, powołując Sekcję Narciarską. W zarządzie pojawił się bowiem delegat Sekcji Narciarskiej, którym został dr Bernard Rappaport. Dla uczczenia poległych członków klubu walne zgromadzenie zatwierdziło organizację trzech memoriałów sportowych: Władysława Steinhausa, Maksymiliana Wudkiewicza i Józefa Kaweckiego. Ponadto uchwalono, aby urządzać corocznie dzień sportowy celem trwałego uczczenia wszystkich członków klubu poległych w czasie wojny. Za specjalne zasługi położone w rozwoju klubu oraz polskiego sportu mianowano jednogłośnie członkiem honorowym poległego w obronie Lwowa Józefa Kaweckiego. Na prezesa wybrano dr. Leopolda Stahla, I wiceprezesem został Bronisław Laskownicki (prezes Towarzystwa Dziennikarzy), a II wiceprezesem Kazimierz Hemmerling (radca kolejowy) (SP, 1920, nr 109, s. 7).

Działalność stowarzyszenia została w lipcu 1920 r. na krótko zahamowana, 28 lipca ukazała w prasie się notatka: „I LKS «Czarni» zawiadamia, że praca na boisku została przerwana, ponieważ wszyscy członkowie zostali powołani przez swe oddziały wojskowe na front lub też zgłosili się do Armii Ochotniczej” (WN, 1920, nr 5752, s. 10). W pierwszym roku po wznowieniu działalności członkowie stowarzyszenia aktywnie uprawiali piłkę nożną, narciarstwo, lekką atletykę i tenis (SP, 1920).

W 1921 r. stowarzyszenie podjęło starania w zakresie budowy własnej bazy sportowej i turystycznej, która stanowiłaby trwałą podstawę jego działalności. Jednym z punktów walnego zgromadzenia była budowa schroniska w Karpatach (SP, 1921, nr 118, s. 6). Poza tym wystąpiono do władz o dzierżawę terenu pod budowę własnego boiska. Tymczasowa Rada Miejska pozytywnie odniosła się do prośby władz stowarzyszenia i wydzierżawiła na Placu Powystawowym grunt pod budowę boiska (Biedrzycka, 2012).

W kolejnym roku skoncentrowano się na organizowaniu środków finansowych na realizację zaplanowanych inwestycji. Urządzono m.in. wieczór sylwestrowy (1921/1922) w salach Kasyna Oficerskiego (SP, 1921, nr 510, s. 3) oraz wieczorek taneczny w lutym 1922 r. (SP, 1922, nr 29, s. 4), z których dochód przeznaczony został na budowę własnego boiska. Prace przebiegały dosyć sprawnie, a budowa ta była głównym przedmiotem troski władz stowarzyszenia.

W roku 1923 władze I LKS Czarni zorganizowały obchody jubileuszu 20-lecia. Działalność władz oraz członków w dużej mierze skupiła się na dokończeniu budowy stadionu i organizacji obchodów jubileuszowych, które były zapowiadane na dni 20–30 czerwca i 1 lipca 1923 r. (SP, 1923, nr 19, s. 7). Podczas walnego zgromadzenia, które odbyło się 22 stycznia, szczegółowo przedstawiono stan prac nad ukończeniem stadionu, nazywanego od tego czasu parkiem sportowym. Zakończenie budowy boiska planowano na sezon wiosenny 1923 r. Na wniosek zarządu walne zgromadzenie miaowało przez aklamację członkami honorowymi stowarzyszenia inż. Ludwika Christelbauera i dyr. Tadeusza Höflingera (SP, 1923, nr 26, s. 7).

Program głównej imprezy jubileuszowej w 1923 r. był bardzo bogaty, a lokalna prasa pisała: „Zawody te odbędą się na nowem boisku Czarnych za rogatką Stryjską na torze

Cetnera, gdzie wznosi się już wspaniała trybuna przed boiskiem, najpiękniejszym we Lwowie. Uroczyste poświęcenie boiska odbędzie się w piątek, 29 bm. o godz. 10 rano, bankiet odbędzie się w niedzielę wieczorem w sadach Strzelnicy miejskiej. Właściwe uroczystości jubileuszowe już się rozpoczęły w niedzielę 24 czerwca poświęceniem kamienia węgielnego pod wspaniałe schronisko turystyczno-narciarskie, które stanie na własnym gruncie Czarnych w Sławsku” (*SP*, 1923, nr 173, s. 7). W uroczystości otwarcia parku sportowego wzięli udział m.in. przedstawiciele władz cywilnych i wojskowych, wysłannicy władz sportowych oraz członków stowarzyszeń, którzy przyjechali z całego kraju. Na uwagę zasługuje liczne przybycie przedstawicieli prasy krajowej, m.in. Polskiej Agencji Telegraficznej, „Kurjera Porannego”, „Wiadomości Sportowych”, „Przeglądu Sportowego”, „Tygodnika Sportowego” i „Stadionu” oraz całej prasy lwowskiej. Uroczystość otwarcia stadionu zakończyła się meczem piłkarskim pomiędzy Czarnymi a Cracovią, a pierwszego uderzenia piłki dokonał inż. L. Christelbauer, który był twórcą stadionu Czarnych. W czasie uroczystości jubileuszowych reprezentował on również Związek Związków Sportowych. Mecz wygrał zespół Cracovii wynikiem 2:0 (*SP*, 1923, nr 177, s. 3).

W roku 1924 podczas walnego zgromadzenia I LKS Czarni (28 stycznia) na wniosek inż. L. Christelbauera członkiem honorowym stowarzyszenia uznano przez akklamację Gminę miasta Lwowa. Na prezesa ponownie wybrano L. Stahla (*SP*, 1924, nr 31, s. 7). Prezes Czarnych zaangażował się w prace Olimpijskiego Komitetu Obywateli m. Lwowa, którego celem była zbiórka środków na udział polskich sportowców w igrzyskach olimpijskich w Paryżu w 1924 r. (*SP*, 1924, nr 79, s. 6).

W roku 1924 zwołano także nadzwyczajne walne zgromadzenie stowarzyszenia. Głównym punktem porządku dziennego był podział na sekcje sportowe, którym przyznano znaczną autonomię. W ten sposób zamierzano odciążyć Zarząd Główny i polepszyć sprawność działania. Przyjęto zmiany statutu i regulaminy sekcji. Ponieważ nowa organizacja stowarzyszenia zmniejszyła liczbę członków Zarządu, wybrano nowy Zarząd, w którym prezesem pozostał dr L. Stahl. Do Zarządu zgodnie z nowymi regulacjami mieli wchodzić przewodniczący poszczególnych sekcji, wybierani podczas ogólnych zebrań tych sekcji (*WN*, 1924, nr 6972, s. 10).

W roku 1924 funkcjonowały w I LKS Czarni cztery sekcje: piłki nożnej, narciarska, lekkoatletyczna i łyżwiarska. W sprawozdaniu rocznym Zarządu osiągnięcia członków podsumowano następująco: „W dziedzinie sportowej osiągnęli «Czarni» w ubiegłym roku poważne wyniki: pierwsza drużyna klubu osiągnęła drugie miejsce w mistrzostwie okręgu, sekcja lekkoatletyczna rozwinęła się świetnie, dzięki czemu «Czarni» zdobyć mogli w zawodach międzyklubowych w jesieni pierwsze miejsce, sekcja narciarska «Czarnych» uwydatniła taką zapobiegliwość i ruchliwość, że jest stawiana przez inne kluby na wzór. Sekcja łyżwiarska rozwija się planowo i niebawem przedstawi sferom sportowym Lwowa swój dorobek tegoroczny w najkonkretniejszej formie: w postaci meczu hokejowego!” (*WN*, 1925, nr 7071, s. 11).

W kolejnym roku funkcjonowania walne zgromadzenie I LKS Czarni zajmowało się dalszą rozbudową parku sportowego, a w szczególności planem działań mających na celu ukończenie bieżni lekkoatletycznej. Wybrano nowy Zarząd pod przewodnictwem nowego prezesa, radcy Tadeusza Höflingera. W skład Zarządu weszli prezesi poszczególnych sekcji, w tym: sekcji piłki nożnej – prof. E. Hapka, lekkoatletycznej – L. Pawłowski, narciarskiej – dyr. A. Bischof, łyżwiarskiej – kpt. M. Bilor. W uznaniu 10-letniej pracy dla stowarzyszenia walne zgromadzenie wybrało poprzedniego prezesa, L. Stahla,

protektorem i honorowym członkiem (WN, 1925, nr 7071, s. 11). W maju 1925 r. I LKS Czarni oraz LKS Pogoń i Towarzystwo Zabaw Ruchowych zostały odznaczone przez władze państwowe za zasługi w rozwoju sportu i wychowania fizycznego młodzieży Srebrnymi Medalami 3 Maja (WN, 1925, nr 7159, s. 8).

Rok 1925 przyniósł dalszy rozwój organizacyjny stowarzyszenia, zanotowano bowiem działania zmierzające do utworzenia kolejnych trzech sekcji sportowych. Sekcja łyżwiarska zmieniła nazwę na sekcję hokejowo-łyżwiarską. Powołano również sekcję pływacką (WN, 1926, nr 7394, s. 12) oraz rozpoczęto prace nad utworzeniem sekcji bokserskiej (WN, 1925, nr 7337, s. 12). Reaktywowano też sekcję tenisową. Pojawiły się także informacje o udziale w lekkoatletycznych zawodach harcerskich zawodników reprezentujących łącznie Pierwszą Drużynę Harcerską i LKS Czarni (WN, 1925, nr 7088, s. 10). Oprócz dyscyplin sportowych dotychczas uprawianych w sekcjach członkowie Czarnych podjęli w roku 1925 nowe formy aktywności. Zorganizowano turniej szachowy dla członków (WN, 1925, nr 7086, s. 10) oraz 2-tygodniową wyprawę sześciu członków stowarzyszenia na łodzi kilowej morskiej o nazwie „Halunia” na trasie ok. 1500 km, od rzeki Turia (obecnie obwód rówieński) poprzez liczne kanały, jeziora i rzeki do Wisły i dalej do Gdańska. Na Wiśle odbyła się część sportowo-wioślarska podróży (WN, 1925, nr 7237, s. 13–14).

W roku 1926 po raz pierwszy podano do publicznej wiadomości dane dotyczące finansów LKS Czarni – za 1925 r. Obrót kasowy wyniósł około 50 000 zł. Z długu wynoszącego 8000 zł spłacono w tym czasie 4000 zł. Najbardziej dochodowa była sekcja piłki nożnej, która miała ponad 30 000 zł obrotu i około 5000 zł zysku, który wykorzystano na spłatę zaciągniętej pożyczki na budowę bieżni i domku administracyjnego. Walne zgromadzenie uchwaliło wnioski o wszczęcie starań w sprawie kolejnych inwestycji – budowy kortów tenisowych oraz o wynajęcie pływalni. Wybrano nowy Zarząd, na czele którego pozostał prezes wiceprezydent Izby Handlowej i Przemysłowej radca T. Höflinger. Powołano również funkcję prezesa honorowego, którym został dr L. Stahl. W skład Zarządu weszli też kierownicy sekcji: narciarskiej – dyr. A. Bischof, lekkoatletycznej – inż. W. Wondrausch, piłki nożnej – kpt J. Muller i sekcji hokejowo-łyżwiarskiej oraz pływackiej – J. Strzelecki (WN, 1926, nr 7394, s. 12).

Decyzja walnego zgromadzenia w zakresie nowych inwestycji została wdrożona bardzo szybko. W maju prasa informowała o otwarciu kortów tenisowych w parku sportowym Czarnych (WN, 1926, nr 7623, s. 12), a w listopadzie zapowiedziano otwarcie przez reaktywowaną sekcję tenisową krytego kortu w jednej z hal na Targach Wschodnich. Kort miał być ogrzewany i wyposażony w sztuczne oświetlenie (WN, 1926, nr 7469, s. 12). W sprawozdaniu rocznym pisano o nim, że jest to „pierwszy w Polsce zimowy kort tennisowy w krytej hali. Kort ten urządzony na wzór licznych tego rodzaju kortów zagranicznych umożliwia rozwinięcie gry normalnej, różniącej się od gry na kortach ziemnych jedynie konsekwencjami, wynikającymi z zastąpienia podłoża piaskowego – podłogą drewnianą” (WN, 1927, nr 7719, s. 12).

W październiku 1929 r. pojawiła się w prasie informacja, że I LKS Czarni organizuje kolejną sekcję sportową – kolarską (WN, 1926, nr 7599, s. 12), a w listopadzie – informacja o działającej sekcji piłki ręcznej (WN, 1926, nr 7649, s. 11). W sprawozdaniu za 1926 r. oprócz ww. sekcji sportowych wymieniono również sekcję pań oraz bokserską i harcerską. Zmieniono też nazwę sekcji hokejowo-łyżwiarskiej na hokejową. Nie wykazano natomiast sekcji kolarskiej, której organizację zapowiadano w październiku (WN, 1927, nr 7719, s. 12). W roku 1926 zarejestrowano łącznie działalność 12 sekcji

sportowych, które były w różnych fazach organizacji. Władze zaaranżowały też dla członków wszystkich sekcji sportowych na przełomie 1926 i 1927 r. treningi zimowe (WN, 1926, nr 7650, s. 10) oraz kurs gimnastyczny (WN, 1926, nr 7649, s. 11).

W lutym 1927 r. odbyło się kolejne doroczne walne zgromadzenie I LKS Czarni. Skarbnik klubu przedstawił szczegółowy bilans majątku klubowego, który przedstawiał się następująco: obrót ogólny w roku 1926 wyniósł 33 426 zł 38 gr, majątek klubu liczył 85 000 zł, a zysk 1328 zł i 16 gr. Zgromadzenie uchwaliło liczne wskazania dla przyszłego Zarządu, które dotyczyły rozbudowy boiska, wychowania fizycznego i szerszej polityki klubu (WN, 1927, nr 7719, s. 12). Prezesem pozostał T. Höflinger. W roku 1927 aktywnych było dziewięć sekcji sportowych. Sekcja bokserska, o utworzeniu której informowano w 1926 r., nie wykazała działalności w 1927 r. (SP, 1928, nr 44, s. 4).

W roku 1928 walne zgromadzenie I LKS Czarni zobowiązało Zarząd do podjęcia starań o rozwój sekcji lekkoatletycznej i pływackiej oraz zorganizowanie obchodów jubileuszu 25-lecia powstania stowarzyszenia. Protektorem klubu wybrano gen. dywizji M. Norwid-Neugebauera, inspektora armii we Lwowie. Prezesem wybrano płk. Sztabu Generalnego Adam Koca. W skład Zarządu wchodziło ponadto 10 kierowników poszczególnych sekcji, wybranych na sekcyjnych walnych zebraniach (SP, 1928, nr 44, s. 4).

Protektorat nad obchodami głównej imprezy roku 1928, tj. jubileuszu 25-lecia I LKS Czarni, objął Józef Piłsudski, w Prezydium Komitetu Honorowego znaleźli się prezydent A. Czerwiński, wicewojewoda Z. Gronziewicz, gen. M. Norwid-Neugebauer, gen. J. Głuchowski, komisarz rządu J. Strzelecki i płk J. Ulrych oraz znane osobistości Lwowa (SP, 1928, nr 177, s. 9). W defiladzie udział wzięły drużyny piłki nożnej Cracovii, Pogoni i Wisły Kraków oraz trzy drużyny piłkarskie Czarnych i sportowcy sekcji lekkoatletycznej, tenisowej, bokserskiej i narciarskiej oraz sekcji piłki ręcznej (SP, 1928, nr 180, s. 7).

W 1929 r. na stanowisko prezesa po rocznej przerwie powrócił T. Höflinger. Kierownikami sekcji, którzy weszli do Zarządu, byli: z sekcji narciarskiej – A. Bischof, piłki nożnej i bokserskiej – kpt. Ross, tenisowej i hokejowej – L. Frankowski, gier sportowych – inż. L. Dudryk, sekcji pań – mjr Dybowski. Sekcja lekkoatletyczna miała dopiero wybrać kierownika. Ponownie zaplanowano utworzenie sekcji kolarskiej. W sprawozdaniu nie wspomniano o wcześniej funkcjonującej sekcji harcerskiej. Nowy Zarząd miał skoncentrować się na dokończeniu budowy schroniska w Sławsku i ożywieniu lekkiej atletyki (SP, 1929, nr 92, s. 9).

W maju ukazało się ogłoszenie o organizacji treningów lekkiej atletyki i gier sportowych dla pań i panów pod kierunkiem fachowego instruktora (SP, 1929, nr 131, s. 9). W tym roku nie zanotowano jednak w lokalnej prasie jakiegokolwiek aktywności członków sekcji gier, bokserskiej, hokejowej czy kolarskiej.

Na początku 1930 r. I LKS Czarni zostali odznaczeni przez Związek Związków Sportowych, który obchodził jubileusz swego 10-lecia (SP, 1930, nr 33, s. 5). Walne zgromadzenie Czarnych odbyło się 25 stycznia 1930 r. Zmieniono na nim statut stowarzyszenia. Powołano Komisję Sportową, składającą się z kierowników sekcji, jednego wiceprezesa, sekretarza, skarbnika i gospodarza. Na rok 1930 wybrano przez aklamację Zarząd po kierunkiem T. Höflingera (SP, 1930, nr 43, s. 8).

Po zmianach organizacyjnych Komisja Sportowa podjęła intensywne prace. W lutym 1930 r. w lokalnej prasie ukazało się ogłoszenie, w którym pisano, że Komisja „organizuje w łonie klubu nowe sekcje a to: pływacką, strzelecką, szermierczą, turystyczną, ping-pongową i kolarską [...] Równocześnie podaje się do wiadomości członków, iż poradnia sportowo-lekarska przy Okręgowym Ośrodku W. F. urzęduje w poniedziałki, środy i piątki

od godziny 19–21. Zawodnicy wszystkich sekcji winni być zbadani przez poradnię i posiadać odpowiednie zaświadczenie. Zawodnicy, którzy nie wykażą się takim zaświadczeniem nie będą do zawodów dopuszczeni” (*SP*, 1930, nr 49, s. 9). Kilka dni później pojawiła się w prasie wzmianka o działalności sekcji szachowej Czarnych (*SP*, 1930, nr 53, s. 7).

We wrześniu 1930 r. spłonęły trybuny i szatnie I LKS Czarni. Bezpośrednio po pożarze odpowiedzialnością za podpalenie obciążano bojówkę Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów i wskazywano, że celem miało być wzniesienie pożaru w sąsiadujących z boiskiem zabudowaniach Targów Wschodnich. Straty wyniosły ponad 60 000 zł (Biedrzycka, 2012). Nieco później twierdzono, że obiektem ataku mogły być obiekty sportowe Czarnych, bowiem 3 września 1930 r. pisano: „Policja przeprowadziła przegląd boisk sportowych. Na terenie Tow. Zabaw Ruchowych znaleziono przygotowany do działania aparat wybuchowy; wybuch miał nastąpić w ciągu kilku godzin” (Biedrzycka, 2012, s. 536). Natomiast 6 września 1930 r. ukazały się w lwowskiej prasie notatki: „Nieznani sprawcy podpalili bramę i stróżówkę na boisku ukraińskiego Sokoła-Batka za rogatką Stryjską; pożar ugaszono przed przyjazdem straży pożarnej. Policja podejrzewa ukraińską prowokację” (Biedrzycka, 2012, s. 537). W związku z pożarem trybun i szatni Czarnych redakcja „Gazety Porannej” rozpoczęła publiczną zbiórkę pieniędzy na rzecz odbudowy trybun I LKS Czarni (Biedrzycka, 2012). Środowisko sportowe Lwowa było zbulwersowane opisanymi w prasie atakami na obiekty sportowe w mieście i dało temu wyraz 21 września 1930 r. w czasie wiecu protestacyjnego przeciw zniszczeniu trybun Czarnych (Biedrzycka, 2012). Zarząd szybko zareagował na zniszczenie dorobku stowarzyszenia. Na początku 1931 r. zorganizowano zabawę karnawałową w salach Kasyna 6 Baonu Sanitarnego, z której dochód przeznaczony został na cele sportowe oraz na odbudowę spalonej trybuny (*SP*, 1931, nr 43, s. 9). Już 19 marca 1931 r. poświęcono kamień węgielny pod nową trybunę im. J. Piłsudskiego (Biedrzycka, 2012).

Walne zgromadzenie członków I LKS Czarni w roku 1931 wybrało ponownie na prezesa T. Höflingera (*SP*, 1931, nr 70, s. 9). W tym trudnym dla I LKS Czarni roku, po wypadkach roku ubiegłego, zanotowano aktywność sekcji sportowych: piłki nożnej, narciarskiej, lekkoatletycznej, tenisowej, bokserskiej oraz sekcji pań (*SP*, 1931).

W 1932 r. prowadzono odbudowę trybun w parku sportowym oraz normalną pracę w sekcjach. Aktywność wykazało siedem sekcji: piłki nożnej, narciarska, lekkoatletyczna, tenisowa, bokserska, sekcja pań i hokejowa (*SP*, 1932). Walne zgromadzenie członków odbyło się w styczniu 1932 r. (*SP*, 1932, nr 13, s. 9).

W roku 1933 obchodzono jubileusz 30-lecia działalności. Uroczystości jubileuszowe przygotowano z rozmachem. Różnego rodzaju zawody sportowe i imprezy towarzyszące trwały cztery dni – od 29 czerwca do 2 lipca. Ważnym wydarzeniem tych obchodów było odsłonięcie popiersia marszałka J. Piłsudskiego na odbudowanej trybunie parku sportowego, któremu nadano również imię marszałka (*SP*, 1933, nr 177, s. 9). W roku 1933 aktywnie funkcjonowały te same sekcje, które były czynne w 1932 r.

Kolejny rok, 1934. był rokiem trudności organizacyjnych i finansowych stowarzyszenia. Doroczne walne zebranie członków klubu odbyło się 18 stycznia (*SP*, 1934, nr 3, s. 11). Większą aktywność przejawiały sekcje: piłki nożnej, narciarska, lekkoatletyczna, tenisowa, hokejowa oraz gier sportowych.

Rok 1935 zapoczątkował okres głębokich zmian organizacyjnych w I LKS Czarni. Poprzedziło go zwołane na 22 grudnia 1934 r. walne zebranie; następne odbyło się 8 stycznia 1935 r. W czasie obrad uchwalono jednogłośnie mianowanie dr. Zygmunta Ruckera prezesem honorowym. Powzięto kilka uchwał – w sprawie zmiany statutu oraz zmie-

rzających do uzdrowienia finansów towarzystwa. Walne zgromadzenie wybrało przez aklamację nowy Zarząd, który na posiedzeniu w dniu 18 stycznia ukonstytuował się pod przewodnictwem prezesa, dr. Jana Szumskiego, dyrektora Ubezpieczeń Społecznych. Zakres prac podzielono na poszczególne działy prezydium w sposób następujący: prezes – całokształt spraw, I wiceprezes – sprawy propagandowe, II wiceprezes – sprawy ogólne, III wiceprezes – dział finansowy, IV – sprawy organizacyjne, V – dział sportowy (*Gazeta Lwowska [GL]*, 1935, nr 23, s. 3).

W roku 1935 aktywnie działały sekcje piłki nożnej, narciarska, sportów wodnych, lekkoatletyczna, gier sportowych, kręglarska, turystyczno-krajoznawcza, kolarska, hokejowa, tenisa stołowego i bokserska (*GL*, 1935; *Kuryer Lwowski*, 1935).

Po śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego Zarząd I LKS Czarni polecił wszystkim członkom okrycie żałobą odznak klubowych i noszenie żałobnej opaski na lewym ramieniu przez sześć tygodni. Zarząd uchwalił, aby zawodnicy przez okres żałoby rozgrywali zawody z opaską na ramieniu. Rozpoczęcie zawodów poprzedzało zachowanie trzyminutowej ciszy (*GL*, 1935, nr 111, s. 4).

W roku 1936 prezesem I LKS Czarni został wybrany płk Ludwik Bittner. W październiku 1936 r. nastąpiły kolejne bardzo istotne zmiany organizacyjne. Stowarzyszenie przyjęło formę tzw. klubu wojskowo-cywilnego. Zreorganizowano jego struktury i od 1 listopada 1936 r. przyjęło nazwę: I Lwowski Wojskowo-Cywilny Klub Sportowy Czarni. W lokalnej prasie napisano: „Reorganizacja poprzedzona została sanacją finansową. Nastąpiło to dzięki przeznaczeniu przez Państw. Urząd W. F. pewnej sumy na spłacenie w drodze ugody z wierzycielami długów ciążyących na schronisku w Sławsku. Reorganizacja klubu na wojskowo-cywilny nastąpiła z inicjatywy starych członków klubu. Odpowiedni statut został już wygotowany i zatwierdzony przez władze administracyjne i wojskowe. Do zreorganizowanego klubu przystępuje korpus oficerski garnizonu lwowskiego oraz dawni członkowie klubu. Przyjmowanie nowych członków cywilnych uzależnione będzie od opinii komisji kwalifikacyjnej. Na uwagę zasługuje, że dzięki pewnym gwarancjom, jakie daje kierownictwo klubu, młodzież szkolna, należąc do P. W., będzie mogła być przyjmowana na członków uczestników klubu na podstawie opinii komendanta P.W. Na czele I. Lwowskiego W.C.K.S. «Czarni» stoi Rada Klubu, jako organ opiniodawczy i doradczy. W skład rady klubu wchodzi komendant garnizonu gen. Czuma, jako prezes, następnie 25 członków honorowych klubu, prezes komisji rewizyjnej mjr. Muller, lekarze: kpt. dr. Ziemia, kpt. dr. Groh i dr. Rappaport nadto radca Hamerling, prof. Wacek. kpt. Luckt oraz specjaliści wszystkich gałęzi sportu. Zarząd klubu składa się w połowie z oficerów zawodowych, w połowie zaś z osób cywilnych. Prezesem zarządu jest płk. Bittner, wiceprezesem ppłk. Picheta, ppłk. Lepiarz, dr. Z. Rucker i dyr. Frankowski. W skład zarządu wchodzi nadto wicestarosta grodzki Kirschner, mjr. Baszniak, dyr. Świdorski, radca Kulickowski, kpt. Janicki, kpt. Kirchner, kpt. Pawulski. Nowy klub rozwinie na szeroką skalę zakrojoną działalność sportową, co przyjdzie mu tem łatwiej, że liczyć będzie parę tysięcy członków regularnie opłacających składki miesięczne” (*GL*, 1936, nr 227, s. 2).

Zmiany organizacyjne nie wpłynęły na bieżącą pracę sekcji sportowych. W roku 1936 aktywne były sekcje piłki nożnej, narciarska, hokejowa, kolarska, lekkoatletyczna, gier sportowych, bokserska (*GL*, 1936). Powstała również nowa sekcja ciężkoatletyczna (*GL*, 1936, nr 261, s. 4).

W 1937 r. po raz pierwszy odnotowano działalność sekcji szermierczej Czarnych (*GL*, 1937, nr 53, s. 3). Czynnie działały również sekcje piłki nożnej, narciarska, hokejowa,

kolarska, ciężkoatletyczna i bokserska (*GL*, 1937). Podjęto także kolejne inwestycje; w listopadzie rozpoczęto budowę toru motocyklowego Czarnych (*GL*, 1937, nr 53, s. 3).

Działalnością Czarnych w 1938 r. kierował Ludwik Frankowski, a po jego śmierci w październiku zastąpił go L. Bittner (Gowarzewski, 1997). Nie udało się uzyskać szerszych informacji na temat działalności stowarzyszenia w tym roku. Jedynie we wrześniu 1938 r. zanotowano nowe wydarzenie: „Na boisku Czarnych przy ul. Stryjskiej poświęcono ośrodek sportu spadochronowego LOPP” (Biedrzycka, 2012, s. 926).

W ostatnim roku działalności I CWKS Czarni zwyczajne walne zgromadzenie zwołano na 27 stycznia 1939 r. Uchwalono nadanie godności członka honorowego płk. L. Bittnerowi, byłemu prezesowi klubu (*WN*, 1939, nr 11322, s. 11). Gowarzewski (1997) podaje, że na prezesa wybrano ponownie płk. L. Bittnera. W 1939 r. zawodnicy Czarnych aktywnie działali w sekcjach: piłki nożnej, gier sportowych (koszykówka), szermierczej, sekcji pań (koszykówka, floret), tenisa stołowego, kolarskiej i bokserskiej (*WN*, 1939).

WNIOSKI

Do wybuchu I wojny światowej I LKS Czarni zdobył znaczącą pozycję w lwowskim sporcie. Rozpoczynając działalność po wojnie, starano się tę pozycję utrzymać. Członkowie stowarzyszenia nie dysponowali jednak własnymi obiektami sportowymi i byli zmuszeni do korzystania z istniejących boisk. Utrudniało to z pewnością bieżącą aktywność. Dlatego jednym z pierwszych postanowień władz tego stowarzyszenia było podjęcie starań o stworzenie własnej bazy. Co ciekawe, starania te podjęto w dwóch kierunkach, odpowiadających najsilniejszym wówczas obszarom działalności członków, a mianowicie piłce nożnej i narciarstwu. W 1921 r. rozpoczęto prace nad budową boiska piłkarskiego we Lwowie oraz schroniska turystycznego w Sławsku. Nowoczesne boisko piłkarskie ukończono w 1923 r.; rozbudowano go następnie o bieżnię lekkoatletyczną oraz korty tenisowe (rok 1925), co spowodowało, że obiekt Czarnych stał się wzorcowym obiektem i w pełni odpowiadał nadanej mu nazwie parku sportowego. Podjęta natomiast budowa schroniska w Sławsku nie została dokończona, jej rozmach i wielkość przerósł możliwości finansowe Czarnych. Budynek tego schroniska został oddany do użytku dopiero w 1938 r., po jego przejęciu przez Ligę Popierania Turystyki (Rak, 2015). I LKS Czarni w początku lat 20 posiadał we Lwowie własną skocznnię narciarską, znajdującą się na Diablej Górze (teren tzw. Placu Powystawowego). Dysponował też własnym schroniskiem w Sławsku (najprawdopodobniej wydzierżawiono niewielki budynek lub pokoje) na potrzeby członków sekcji narciarskiej (Rak, 2015). Pionierskie działania podjęto w 1926 r., tworząc w jednym z pawilonów Targów Wschodnich kryty kort tenisowy. Kort był ogrzewany i wyposażony w sztuczne oświetlenie. W końcu lat 30 pojawiły się informacje o budowie toru motocyklowego, a w 1938 r. oddano w parku sportowym ośrodek sportu spadochronowego. Działania te wskazują na dążenie władz do rozwijania nowych sportów w ramach stowarzyszenia. Warto zaznaczyć, że standardem w działalności I LKS Czarni było wynajmowanie sal gimnastycznych w lwowskich szkołach. W okresie zimowym mogli korzystać z tych sal członkowie wszystkich sekcji sportowych. Sekcje w sportach halowych miały sale wynajmowane odrębnie. Podobnie sekcja hokejowa korzystała z dostępnych lwowskich lodowisk, a pływacka z lwowskich kąpielisk. Należy też zwrócić uwagę na obowiązkowe badania lekarskie czynnych sportowców Czarnych.

Rozbudowa infrastruktury wymagała dużych nakładów finansowych. Środki na cele inwestycyjne starano się gromadzić we własnym zakresie, głównie ze składek członków. Z prezentowanych w tej pracy informacji wynika, że niektóre sekcje sportowe przynosiły spory dochód. Najbardziej dochodowa była sekcja piłki nożnej. I LKS Czarni organizował też bale karnawałowe i sylwestrowe w celu zdobycia środków finansowych. Pozyskiwano również fundusze ze zbiórek publicznych (jak w przypadku odbudowy spalonych trybun) oraz z Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, który pomógł przy spłacie długów związanych z budową schroniska w Sławsku. Z podawanych w prasie informacji finansowych wynika, że I LKS Czarni był zamożnym stowarzyszeniem o znaczącym majątku własnym. Na rozwój infrastruktury z pewnością miały wpływ możliwości jego władz. Warto zaznaczyć, że prezesem I LKS Czarni w pierwszych latach po I wojnie światowej był wiceprezydent miasta Lwowa, L. Stahl; kolejni prezesi to również bardzo znane osobistości Lwowa, a krótko pełniący funkcję prezesa płk A. Koc piastował później funkcję wiceministra skarbu (lata 1930–1935) i prezesa Banku Polskiego. Ostatnim prezesem Czarnych był L. Bittner, dowódca 5 Dywizji Piechoty we Lwowie. Osobistości, jakie gromadziły obchody jubileuszowe I LKS Czarni, wskazują na znaczne wpływy władz stowarzyszenia w środowiskach politycznym, gospodarczym i wojskowym, co z pewnością przekładało się na możliwości rozwojowe Czarnych.

Do 1914 r. członkowie Czarnych aktywnie i ze znaczącymi sukcesami uczestniczyli w rywalizacji sportowej w piłce nożnej, narciarstwie, lekkiej atletyce i tenisie. Dyscypliny te były również obecne w działalności stowarzyszenia w całym okresie funkcjonowania w latach 1920–1939. W tym czasie nastąpił też jednak ogromny rozwój organizacyjny stowarzyszenia, obejmujący wiele nowych dyscyplin sportowych. W ciągu 20 lat funkcjonowania w ramach I LKS Czarni działały, w dłuższym bądź krótszym czasie, 23 sekcje sportowe. Oprócz ww. były to sekcje: bokserska, harcerska, łyżwiarska, pływacka, pań, hokejowo-łyżwiarska, piłki ręcznej, turystyczna, kolarska, gier sportowych, szachowa, hokejowa, strzelecka, szermiercza, pingpongowa (później tenisa stołowego), kolarska, kręglarska, turystyczno-krajoznawcza, ciężkoatletyczna. Warto wspomnieć też o podjętych w końcu lat 30 działaniach związanych z dalszym rozwojem w zakresie sportu motocyklowego i spadochronowego. Ten szeroki wachlarz dyscyplin sportowych uprawianych w ramach I LKS Czarni przez mieszkańców Lwowa najlepiej świadczy o znaczeniu tego stowarzyszenia dla lwowskiego sportu, i to niezależnie od osiągniętych wyników sportowych.

Zebrane i zaprezentowane w niniejszej pracy dane wskazują, że działalność I LKS Czarni miała bardzo duży wpływ na rozwój nie tylko lwowskiego sportu, ale również szeroko rozumianej kultury fizycznej mieszkańców Lwowa.

BIBLIOGRAFIA

- Biedrzycka, A. (2012). *Kalendarium Lwowa*. Kraków: Universitas.
Cracovia Leopoldis (2003).
Gaj, J., Woltmann, B. (1999). *Zarys historii sportu w Polsce 1867–1997*. Gorzów Wlkp.: PTNKF, SHKF.
Gazeta Lwowska (1935).
Gazeta Lwowska (1936).

- Gazeta Lwowska* (1937).
- Gowarzewski, A. (red.) (1997). *Lwów i Wilno w ekstraklasie, dzieje polskiego futbolu kresowego*. Katowice: GiA.
- Jarowiecki, J. (1993). Prasa we Lwowie w okresie Dwudziestolecia Międzywojennego (wprowadzenie do tematu). *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*, 32(4), 41–56.
- Kapłon, J. (2009). Karpackie Towarzystwo Narciarzy – zarys dziejów. W: L. Rak, E. Małolepszy (red.), *Narciarstwo polskie 1888–2008* (s. 52–66). Jasło: SMJ, SH PTNKF.
- Krochmal, A. (2005). *Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie. Przewodnik*. Warszawa: NDAP, Przemyśl: Archiwum Państwowe.
- Król, P. (2015). *Lekkoatletyka w województwie lwowskim (1920–1939)*. Rzeszów: Podkarpackie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej.
- Krzysztofowicz, J. (1996). *Piłka nożna na Ziemi Lwowskiej 1894–1939*. Warszawa: PZPN.
- Kurier Galicyjski* (2016).
- Kuryer Lwowski* (1935).
- Lupa, B., Griso, J., Jaremko, I. (2015). *Hroniki lwiewskiego futbolu*, t. 1. Lwów: Piramida.
- Małolepszy, E., Pawluczuk, Z. (red.) (2001). *Zarys dziejów Sokolstwa Polskiego w latach 1867–1997*. Częstochowa: WSP.
- Michalski, C. (2002). Pierwsze kluby sportowe we Lwowie do 1914 roku. W: K. Karolczyk (red.), *Lwów: miasto, społeczeństwo, kultura*, t. 4 (s. 247–259). Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Michalski, C. (2010). Akademicki Związek Sportowy we Lwowie. W: Z. Czarnecka (red.), *Lwów: miasto, społeczeństwo, kultura*. Tom 7 (s. 448–456). Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Noga, O. (2008). *Ukraiński basketbol*. Lwów: NWF Ukraiński technologii.
- Pięta, W. (2016). Tenis stołowy w województwie lwowskim w latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku. W: A. Nowakowski, A. Rejman (red.), *Wierny sprawie kultury fizycznej: w hołdzie profesorowi Kazimierzowi Obodyńskiemu (1941–2015)* (s. 215–228). Rzeszów: UR.
- Pręgowski, Z. (1994). *Dzieje narciarstwa polskiego do 1914 roku*. Warszawa: PTTK-Kraj.
- Rak, L. (2015). Wewnętrzne uwarunkowania działalności organizacyjnej Sekcji Narciarskiej I Lwowskiego Klubu Sportowego „Czarni” w latach 1920–1939. *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie Kultura Fizyczna*, 14(2), 45–59; doi: <http://dx.doi.org/10.16926/kf.2015.14.15>.
- Słowo Polskie* (1920).
- Słowo Polskie* (1921).
- Słowo Polskie* (1922).
- Słowo Polskie* (1923).
- Słowo Polskie* (1924).
- Słowo Polskie* (1928).
- Słowo Polskie* (1929).
- Słowo Polskie* (1930).
- Słowo Polskie* (1931).
- Słowo Polskie* (1932).
- Słowo Polskie* (1933).
- Słowo Polskie* (1934).
- Toporowicz, K. (1988). *Eugeniusz Piasecki (1872–1947). Życie i dzieło*. Warszawa–Kraków: PWN.
- Toporowicz, K. (2001). Geneza Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” na ziemiach polskich. Powstanie „Sokoła” we Lwowie. W: E. Małolepszy, Z. Pawluczuk (red.), *Zarys dziejów Sokolstwa Polskiego w latach 1867–1997* (s. 9–12). Częstochowa: AJD.
- Tuszyński, B. (1986). *100 lat Kolarstwa Polskiego*. Warszawa: WTC.
- Wiek Nowy* (1920).
- Wiek Nowy* (1924).
- Wiek Nowy* (1925).

Wiek Nowy (1926).

Wiek Nowy (1927).

Wiek Nowy (1939).

Zaborniak, S. (2007). *Kultura fizyczna ludności ukraińskiej na ziemiach polskich (1868–1939)*. Rzeszów: UR.

Zaborniak, S. (2011). *Z tradycji lekkoatletyki w Polsce w latach 1919–1939. Tom 2: Powstanie i działalność Polskiego Związku Lekkiej Atletyki*. Rzeszów: UR.

ABSTRACT

Cycling in Szczecin in the period of Polish sport reorganization in years 1949–1951

Background. The First Sports Club of Lviv Czarni was founded by Poles before World War I. At that time, the main field of its members' activity was football. The aim of the study was to present the development of the club's sports infrastructure and its organizing structures. **Material and methods.** The source material was Lviv local press: 'Słowo Polskie', 'Wiek Nowy', 'Gazeta Lwowska' and 'Kurier Lwowski,' volumes from years 1920–1939. The methods of historical sources analysis, induction, deduction, synthesis, and comparison were applied. **Results.** In the studied period, the club built a model sports park, involving a football field, a running track, and several tennis courts, as well as parachute jump devices. A motorcycle track was also designed. The club members practised sport in 23 sports sections. **Conclusions.** The activity of the sports club of Czarni had a considerable influence on the development of sport in Lviv.

Key words: Lviv, sport, sports clubs, Poland